

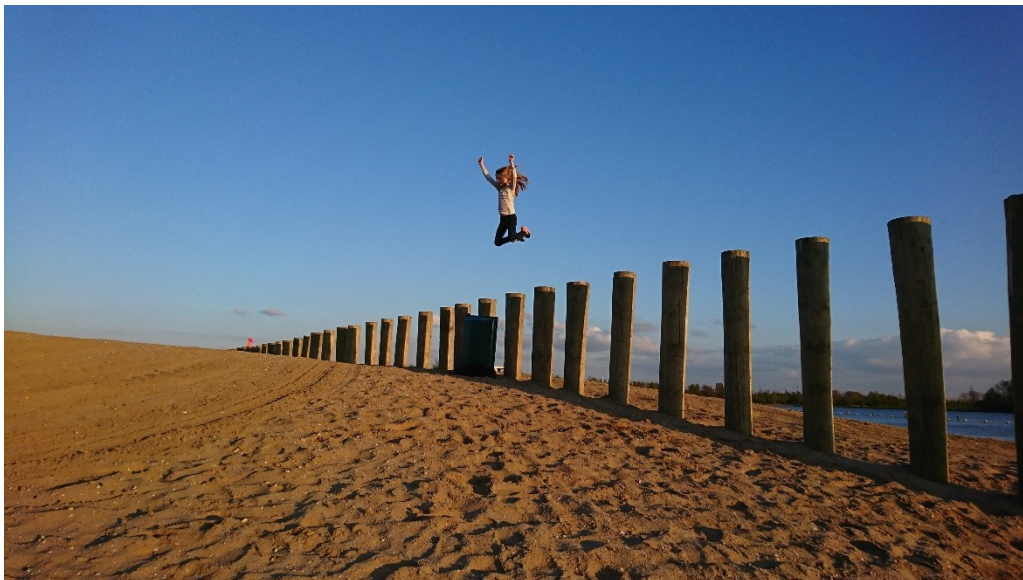

RWS INFORMATIE

Voortgang aanpak bodemverontreiniging met onaanvaardbare risico's 2022

Spedlocaties, nazorg, waterbodems en gebiedsgericht grondwaterbeheer

Datum	16 maart 2023
Versie	3.0
Status	Definitief

Colofon

Uitgegeven door	RWS WVL afdeling Bodem en Ondergrond
In opdracht van	Directeurenoverleg bodem IenW, IPO, VNG, UvW
Datum	16 maart 2023
Versie	3.0
Status	Definitief, vastgesteld door DO Bodem

Inhoud

Colofon	2
Samenvatting	4
Inleiding	7
1 Monitoring systematiek	9
1.1 <i>Wijze van uitvraag gegevens in 2022</i>	9
1.2 <i>Informatie op nationaal aggregatieniveau</i>	10
1.3 <i>Doorkijk naar 2023 en verder</i>	10
2 Voortgang in 2022	12
2.1 <i>Aanpak spoedlocaties</i>	12
2.1.1 <i>Spoedlocaties waar de sanering nog niet is gestart</i>	15
2.1.2 <i>Spoedlocaties waar de sanering in uitvoering is</i>	16
2.1.3 <i>Spoedlocaties die zijn afgehandeld</i>	20
2.2 <i>Nazorg/IBC</i>	20
2.3 <i>Gebiedsgericht grondwaterbeheer</i>	21
2.4 <i>C-lijst waterbodems</i>	22
2.5 <i>Inventarisatie van kosten voor de periode 2023-2030</i>	22

Samenvatting

Kader

De bevoegde overheden Wet bodembescherming maken voortgang met de aanpak van ernstig verontreinigde locaties (inclusief waterbodems) die vanwege onaanvaardbare risico's met voorrang (spoed) moeten worden gesaneerd en de daarmee samenhangende nazorg en gebiedsgerichte aanpak van het grondwater. Voor de jaren 2021 en 2022 zijn - in afwachting van het maken van nadere bestuurlijke afspraken tussen het Rijk, IPO, VNG en de UvW - tussentijdse afspraken gemaakt voor het beschikbaar stellen van middelen via de Decentralisatie Uitkering Bodem (DU-bodem, voor het jaar 2021) en de Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022¹ (SPUK 2022, voor het jaar 2022) voor de voortzetting van de aanpak van spoedlocaties, nazorg, gebiedsgericht grondwaterbeheer en waterbodems. Deze rapportage is gericht op de voortgang van de aanpak van spoedlocaties, nazorg, gebiedsgericht grondwaterbeheer en waterbodems over het jaar 2022. Ook wordt een beknopt overzicht gegeven van de middelen die in 2021 en 2022 zijn uitgekeerd aan de bevoegde overheden voor de aanpak (onderzoek en maatregelen) van de overige saneringsopgave (o.a. van PFAS en loodverontreiniging).

Monitoring

De informatie over de voortgang van de aanpak van spoedlocaties, nazorg, waterbodems en gebiedsgericht grondwaterbeheer is beschikbaar gesteld door de 41 bevoegde overheden Wet bodembescherming (12 provincies en 29 steden). De jaarlijkse aanlevering van gegevens verloopt naar tevredenheid via een vastgesteld format. Dat maakt het mogelijk om op een landelijk geaggregeerd niveau informatie over de voortgang te ontsluiten. In de bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond 2023-2030 zijn concrete doelen geformuleerd op het punt van de afronding van de opgave op het gebied van spoedlocaties, gebiedsgericht grondwaterbeheer, nazorg en waterbodems. Deze doelen kunnen met behulp van de bestaande monitoringsgegevens goed worden gevolgd. Aanbevolen wordt daarom om de monitoring in grote lijnen voort te zetten langs de huidige werkwijze. Daarnaast wordt aanbevolen de monitoring nader af te stemmen op de afspraken over de financiering, fasering en prioritering van de resterende opgave, die uiterlijk 1 januari 2024 tussen het ministerie van I&W en de bevoegde overheden Wet Bodembescherming worden gemaakt.

Resultaten

Landelijk zijn in 2022 in totaal 1674 spoedlocaties gerapporteerd. In 2021 betrof dat 1643 spoedlocaties. Er zijn dus 31 aanvullende locaties gerapporteerd, waarvan bij 10 de sanering is gestart, bij 1 alweer is afgerond en bij 20 de sanering nog moet starten. Het aantal aanvullend gerapporteerde locaties is vergelijkbaar met voorgaande jaren. In totaal is inmiddels 53 % van de spoedlocaties (885 van de 1674) afgehandeld (al dan niet met nazorg). Bij de overige locaties is de sanering in uitvoering (636 locaties, 39%) of moet de sanering nog starten (153 locaties, 9 %). In de periode tussen de uitvraag in 2021 en 2022 is de sanering op 50 locaties aangevangen en op 63 locaties afgehandeld.

Nadere analyse van de 153 spoedlocaties waarbij de sanering nog niet is gestart laat zien dat op vrijwel alle locaties (132) de sanering voor 2026 zal aanvangen. Bij

---

¹ Regeling van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, van 26 april 2022, nr. IENW/BSK-2022/76068, houdende de vaststelling van tijdelijke regels voor het verlenen van een specifieke uitkering voor bodemopgaven voor het jaar 2022 (Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022)

elke locatie zijn er specifieke omstandigheden waarom er nog niet is gestart met de sanering. Soms is het een kwestie van tijd, maar het gaat ook om weerbarstige projecten die veel inspanning vragen om in uitvoering te krijgen. Aan betreffende overheden wordt aanbevolen prioriteit te blijven geven aan het in uitvoering krijgen van de betreffende saneringen.

Voor de 636 spoedlocaties die in uitvoering zijn geldt dat de aanpak ver gevorderd is omdat voor vrijwel alle locaties waar een bronaanpak is voorzien, de bronaanpak al is afgerond of in uitvoering is. Tevens is op vrijwel alle locaties ook de pluimaanpak in uitvoering. Voor het grootste deel bestaat dat uit monitoring van de ontwikkeling van de grondwaterkwaliteit.

De bevoegde overheden hebben gezamenlijk 361 locaties (betreft zowel spoedlocaties als andere gesaneerde locaties) in beheer waarbij sprake is van actieve nazorg.

Er zijn in totaal 24 gebieden in Nederland waar sprake is van een gebiedsgericht grondwaterbeheer, waarbinnen de grondwaterverontreiniging veroorzaakt door in totaal 196 spoedlocaties en 186 niet-spoedlocaties wordt beheerd.

Er resteren nog 8 waterbodemplacaties die op grond van overgangsrechtelijke bepalingen uit de Wbb ingevolge de Waterwet moeten worden aangepakt. Voor een cluster van 4 van deze locaties is de sanering in voorbereiding en voorzien in 2024.

Kosteninventarisatie en bestuurlijke afspraken 2023-2030

Aan de bevoegde overheden Wet bodembescherming is gevraagd om de kosten die de overheden nog moeten maken voor de aanpak van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems te actualiseren.

De totale kosten die de bevoegde overheden gezamenlijk voor de periode 2023-2030 nog moeten maken voor de opgave op het gebied van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems bedragen 204 miljoen euro. Er zijn grote verschillen in de financiële opgave per bevoegde overheid. Bij de kosteninventarisatie is ook gevraagd aan de bevoegde overheden welk budget nog beschikbaar is van eerder toegekend budget. De overheden hebben in totaal aangegeven dat nog 117 miljoen euro resteert. Voor de opgave is in het kader van de bestuurlijke afspraken 140 miljoen euro t/m 2030 gereserveerd. Uit de kosteninventarisatie kan worden afgeleid dat het totale beschikbare budget (140 miljoen via bestuurlijke afspraken en 117 miljoen resterend bij overheden, samen 257 miljoen) groter is dan de op dit moment voorziene kosten van 204 miljoen euro voor de aanpak van de spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems t/m 2030. Daarmee lijkt de opgave in financiële zin goed haalbaar. Kanttekeningen is hierbij dat er in de toekomst hogere kosten kunnen zijn als gevolg van prijsstijgingen van energie, arbeid en materialen. Daarnaast kan het in sommige gevallen noodzakelijk zijn om onvoorziene aanvullende saneringsmaatregelen te nemen om de verspreiding van verontreiniging te stoppen en tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet kunnen aanvullende locaties worden beschikt als ernstig en spoedeisend vanwege onaanvaardbare risico's (spoedlocaties). Dit kan een groter financieel beslag tot gevolg hebben. Daar is in deze vergelijking geen rekening mee gehouden, omdat dit pas in de toekomst inzichtelijk zal worden.

Aanbevolen wordt om in het eerste half jaar van 2023 verdiepende gesprekken te voeren met alle bevoegde overheden om scherper te krijgen welke locaties wanneer naar verwachting in uitvoering gaan, welk budget daarvoor nog beschikbaar en nog

nodig is, en daarover in lijn met de bestuurlijke afspraken, nadere afspraken over de financiering van de opgave te maken. Aanbevolen wordt om de afspraken tussen het ministerie van I&W en de bevoegde overheden te verwerken in een meerjarige SPUK-regeling voor de financiering van de opgave op het gebied van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems. Een meerjarige regeling geeft de bevoegde overheden voldoende houvast om verplichtingen aan te gaan voor de aanpak van saneringslocaties, nazorg, GGB en waterbodems. Flexibiliteit kan daarbij worden verkregen door de voortgang van de aanpak en financiering te blijven volgen en na een periode van 3 jaar waar nodig de afspraken bij te stellen op basis van een nadere inventarisatie van nog benodigde financiering voor de opgave t/m 2030. Voor de financiering van de opgave voor spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems zal in 2023 nog geen meerjarige SPUK-regeling beschikbaar zijn. Aanbevolen wordt om de energie te steken in de ontwikkeling van een meerjarige SPUK-regeling vanaf 2024 en voor het jaar 2023 uit te gaan van de SPUK-regeling zoals die in 2022 is gehanteerd.

Financiële middelen 2022

In 2022 is in totaal 46,7 miljoen euro aan Rijksmiddelen toegekend voor de aanpak van de spoedopgave (€ 39,5 mln.) en spoed-/nazorglocaties die onderdeel uitmaken van de Oude Afspraken (€ 7,2 mln.). Door meer middelen toe te kennen dan het bedrag van 17,5 miljoen euro dat jaarlijks beschikbaar is voor de aanpak van de spoedopgave, worden de bevoegde gezagen in staat gesteld de spoedopgave versneld aan te pakken.

Daarnaast is in 2022 circa 22 miljoen euro toegekend aan projecten voor de aanpak van de buitenproportionele opgaven. Het betrof o.a. 8,0 miljoen voor de aanpak van diffuus verspreid lood, 12,5 miljoen euro voor de aanpak van PFAS en 0,7 miljoen euro voor niet genormeerde stoffen².

In 2022 is 18,3 miljoen euro toegekend voor de aanpak overige bodemsaneringsopgave. Het betreft de programmatische aanpak van asbest en de aanpak van bodemverontreiniging die veroorzaakt is door de lozing van aan drugsproductie te relateren stoffen.

---

² Het bedrag voor de aanpak van niet genormeerde stoffen is in 2022 uitgekeerd na het honoreren van een aanvraag die is ingediend voor de SPUK 2021. Niet genormeerde stoffen vielen buiten de scope van de SPUK 2022.

Inleiding

De bevoegde overheden Wet bodembescherming (Wbb, 12 provincies en 29 grotere steden) hebben in de periode 2009-2020 middels bestuurlijke afspraken vastgelegd in 2 convenanten³ gewerkt aan de inventarisatie en aanpak van ernstig verontreinigde locaties die vanwege onaanvaardbare risico's met voorrang (spoed) moeten worden gesaneerd en de daarmee samenhangende nazorg en gebiedsgerichte aanpak van het grondwater⁴.

Inmiddels zijn voor dezelfde onderwerpen nieuwe bestuurlijke afspraken voor de bodem en ondergrond gemaakt voor de periode 2023-2030⁵. Voor de jaren 2021 en 2022 zijn - in afwachting van het maken van nadere bestuurlijke afspraken tussen het Rijk, IPO, VNG en de UvW - tussentijdse afspraken gemaakt voor het beschikbaar stellen van middelen via de Decentralisatie Uitkering Bodem (DU-bodem, voor het jaar 2021) en de Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022⁶ (SPUK 2022, voor het jaar 2022) voor de voortzetting van de aanpak van spoedlocaties, nazorg, gebiedsgericht grondwaterbeheer en waterbodems. Het betreft middelen voor de voortzetting van de ingeslagen aanpak van de opgave die voor deze onderwerpen resteert na afloop (31-12-2020) van het Convenant Bodem en ondergrond.. Deze rapportage is gericht op de voortgang van de aanpak van spoedlocaties, nazorg, gebiedsgericht grondwaterbeheer en waterbodems over het jaar 2022

Middels de tijdelijke regelingen specifieke uitkeringen bodem van 2021 en 2022 (SPUK 2021 en SPUK 2022) zijn ook uitkeringen voor andere bodem gerelateerde onderwerpen verstrekt aan de bevoegde overheden Wbb. Deze andere onderwerpen en de inzet van de daarvoor verstrekte SPUK-middelen maakt geen onderdeel uit van de monitoring in 2022.

Deze rapportage is gebaseerd op de volgende gegevens die zijn aangeleverd door de bevoegde overheden Wet bodembescherming (provincies en 29 grote gemeenten):

- Gegevens over de voortgang van de aanpak van spoedlocaties die als zodanig zijn beschikt. Het gaat om locaties die in 2015 bij aanvang van het Convenant Bodem en ondergrond bekend waren aangevuld met locaties die in de periode 2015-2022 zijn beschikt als ernstig en spoedeisend.;
- Gegevens over het aantal "actieve" nazorglocaties
- Gegevens over het aantal vastgestelde gebiedsgerichte aanpakken van verontreinigde grondwater (GGB);
- Gegevens afkomstig van het project aanpak verontreinigde waterbodems c-locaties

---

³ Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties 2009-2015 en Convenant Bodem en ondergrond 2016-2020.

⁴ Heel specifiek gaat het hier om de afspraken die in het Convenant Bodem en ondergrond 2016-2020 waren vastgelegd in de artikelen 4, 5, 6 en 9.

⁵ Zie bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond, onder afspraak 2 de vervolgaanpak herstelmaatregelen bodem, de afspraken rond de afronding van de bekende (spoed)opgaven, <https://www.rijksverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/12/21/bestuurlijke-afspraken-bodem-en-ondergrond-en-verdeling-bodemsaneringsmiddelen>

⁶ Regeling van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, van 26 april 2022, nr. IENW/BSK-2022/76068, houdende de vaststelling van tijdelijke regels voor het verlenen van een specifieke uitkering voor bodemopgaven voor het jaar 2022 (Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022)

- Gegevens over de overheidskosten in de periode 2023-2030 voor bovengenoemde onderwerpen

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de monitoringssystematiek en worden aanbevelingen gedaan voor verdere voortzetting van de monitoring in de periode 2023-2030. In hoofdstuk 2 worden de resultaten van deze monitoring per onderwerp geschetst waarbij op basis van die resultaten per onderwerp aanbevelingen zijn geformuleerd. De samenvatting van deze rapportage bevat de bundeling van de belangrijkste aanbevelingen die in het rapport zijn opgenomen.

1 Monitoring systematiek

1.1 Wijze van uitvraag gegevens in 2022

De informatie over de voortgang van de aanpak van spoedlocaties, nazorg en gebiedsgericht grondwaterbeheer is beschikbaar bij 41 bevoegde overheden Wet bodembescherming (12 provincies en 29 steden). Zij leveren jaarlijks voor de monitor informatie aan. De Unie van Waterschappen levert jaarlijks gegevens aan over de aanpak van waterbodems die nog ingevolge het overgangsrecht van de Wbb op grond van de Waterwet moeten worden aangepakt (zogenaamde c-lijst locaties).

Voor de monitoring van de voortgang van de aanpak van spoedlocaties, nazorg, waterbodems en gebiedsgericht grondwaterbeheer, binnen het kader van het Convenant Bodem en ondergrond, is in 2016 gestart met een vast invulformat waarin de bevoegde overheden voor elke spoedlocatie informatie aanleveren, alsmede voor de opgave op gebied van gebiedsgericht grondwaterbeheer en nazorg. In 2017, 2018, 2019 en 2020 is dat format vrijwel gelijk gebleven en slechts op enkele details doorontwikkeld.

Hoewel het Convenant Bodem en ondergrond is afgelopen, is voor de monitoring van de voortgang van de opgave voor de jaren 2021 en 2022 de doorontwikkelde systematiek en het format van het Convenant Bodem en ondergrond (her)gebruikt.

In het invulformat staat de voortgang van de aanpak van de spoedlocaties centraal. Ook in 2022 is voor de monitor aan de 41 bevoegde overheden gevraagd om mutaties door te geven in de gegevens die zij in 2021 hebben aangeleverd en de lijst aan te vullen met locaties die in 2022 zijn toegevoegd. Het format voor de uitvraag vraagt per locatie gericht naar de status van een locatie op dezelfde manier waarop in dit verslag wordt gerapporteerd. De monitoring is gebaseerd op de 41 lijsten van de verschillende bevoegde overheden.

Voor 2021 is een extra uitvraag gedaan waarin nadere informatie is gevraagd over de door de overheid te maken kosten⁷ voor de periode 2022-2030 voor onderzoek en sanering van spoedlocaties, nazorg waterbodems en gebiedsgericht grondwaterbeheer. Deze extra uitvraag is in overleg met het directeuren overleg bodem gedaan met het oog op het maken van bestuurlijke afspraken op deze onderwerpen voor de periode 2022-2030. In 2022 is weer een gebundelde uitvraag naar de voortgang en kosten gedaan en is gevraagd de voortgang en de kosten te actualiseren.

In voorgaande jaren is geconstateerd dat het format van de monitoring voldoet en dat er weinig noodzaak is om dat format aan te passen, ook met het oog op vergelijkbaarheid van de gegevens met voorgaande jaren.

Daarnaast is net als in voorgaande jaren geïnvesteerd in de communicatie naar de 41 verschillende overheden over de wijze waarop datavelden moeten worden geïnterpreteerd. Dat is gedaan via afstemming met vertegenwoordigers van de

---

⁷ Bij de aanpak van spoedlocaties is de saneringsplichtige degene die de kosten voor onderzoek en sanering voor zijn/haar rekening moet nemen en zijn de bevoegde overheden slechts in financiële zin aan zet voor onderzoek en sanering indien de saneringsplichtige onvoldoende financiële armslag heeft om de sanering ter hand te nemen. In jargon worden locaties waarbij dat speelt vangnetlocaties genoemd.

decentrale overheden in 2 digitale voorlichtingsbijeenkomsten via een handleiding bij het invullen van het format, een helpdesk en door 1 op 1 feedback te geven op de ingevulde formats in concept.

De monitoringsronde 2022 is soepel verlopen. De bevoegde overheden zijn duidelijk gewend aan de wijze en format van uitvraag. Overheden geven aan dat de consequente wijze van uitvraag ondersteunend is aan het onderstrepen van het belang van het eigen programma voor de aanpak van bodemverontreiniging op bestuurlijk niveau.

1.2 Informatie op nationaal aggregatieniveau

De informatie van de 41 bevoegde overheden over de spoedlocaties, nazorg, waterbodems en gebiedsgericht grondwaterbeheer wordt in deze monitoringsrapportage geaggregeerd op een nationaal schaalniveau, zonder dat de gegevens herleidbaar zijn naar een individuele overheid of een individuele locatie.

Dat heeft als nadeel dat de behoefte om meer gedetailleerde locatieafhankelijke informatie te krijgen niet uit deze rapportage is te verkrijgen. Evenwel is bewust en in overleg met de 41 bevoegde overheden gekozen voor dit aggregatieniveau. Dat heeft met twee zaken te maken. De bevoegdheid voor deze verontreinigde locaties is op grond van de Wet bodembescherming (Wbb) op decentraal niveau belegd en de monitor is een momentopname. Voor de communicatie over de voortgang van individuele locaties is het belangrijk dat bestuurders van de decentrale overheden zelf daarvoor de regie houden en daarvoor ook kunnen putten uit de meest actuele gegevens. Tussen de decentrale overheden en Bodem+ is in het kader van deze monitoring afgesproken dat als er inderdaad behoefte is aan meer gedetailleerde onderliggende gegevens dat geïnteresseerden worden doorverwezen naar de individuele bevoegde overheden.

1.3 Doorkijk naar 2023 en verder

Monitoren geeft niet alleen inzicht in de voortgang op deze maatschappelijke opgave. Een belangrijke bijvangst van de monitoring is dat deze rapportage jaarlijks de aandacht voor de voortgang van de aanpak bestuurlijk agendeert en daarmee een bijdrage levert aan de gezamenlijk gevoelde opgave. Door samen te monitoren ontstaat een gedeeld beeld van de voortgang en is er een signalering van mogelijke obstakels die de voortgang in de weg staan. Op die manier draagt de monitoring samen met het agenderen en aanpakken van die obstakels bij aan het bereiken van de doelen van deze opgave.

Voor de periode 2023 t/m 2030 zijn door de gezamenlijke overheden afspraken gemaakt over de aanpak van spoedlocaties, nazorg, waterbodems en gebiedsgericht grondwaterbeheer⁸. Daarbij is afgesproken dat de voortgang daarvan interbestuurlijk wordt gemonitord. Voor die monitoring van de afspraken op het gebied van de spoedlocaties, nazorg, gebiedsgericht grondwaterbeheer en waterbodems kan voor een groot deel worden voortgeborduurd op de bestaande langjarige monitoringssystematiek. In de bestuurlijke afspraken zijn concrete doelen⁹ geformuleerd die met behulp van de monitoringsgegevens kunnen worden

⁸ Dit wordt ook wel de bekende opgave genoemd. Naast deze onderwerpen zijn ook afspraken gemaakt over buitenproportionele opgaven (o.a. diffuus lood, PFAS), apparaatskostenvergoeding, governance en kennisontwikkeling en doorwerking.

⁹ Zoveel mogelijk afronding voor 2030 van de bekende opgave. Voor de spoedlocaties is aangegeven dat alle locaties moeten zijn gestart uiterlijk 4 jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet en is als streefdoel geformuleerd dat 80% van de locaties in 2027 is afgehandeld (nu 53%). De monitoringsgegevens over het jaar 2022 kunnen daarbij als nulmeting worden gebruikt.

gevolgd. In de bestuurlijke afspraken is aangegeven dat het ministerie van I&W voornemens is om zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk voor 1 januari 2024, met elk (Wet bodembescherming) bevoegd gezag afspraken te maken over de aanpak van de resterende bekende opgave, de prioritering en planning voor afronding ervan, de kosten en de benodigde financiering, waarbij rekening wordt gehouden met reeds eerder toegekende middelen. Voor de haalbaarheid van de afronding van de spoedlocaties en waterbodems en de voortgang van het gebiedsgerichte grondwaterbeheer en de nazorg zijn in een aantal gevallen overheidsmiddelen middelen nodig die door I&W aan de bevoegde overheden beschikbaar worden gesteld in het kader van de bestuurlijke afspraken. Het zicht op de benodigde, reeds toegekende en nog tot en met 2030 beschikbare overheidsmiddelen is een van de indicatoren die zicht geeft op de haalbaarheid van de geformuleerde doelen bij de bestuurlijke afspraken.

Aanbevolen wordt om de monitoring in grote lijnen voort te zetten langs de huidige werkwijze en de monitoring van de kosten voor de overheden en de financiering daarvan af te stemmen op de afspraken die hierover uiterlijk 1 januari 2024 tussen het ministerie van I&W en de bevoegde overheden Wbb worden gemaakt.

Via de SPUK-regeling bodem 2022 worden naast middelen voor de aanpak van spoedlocaties, waterbodems, nazorg en gebiedsgericht grondwaterbeheer tevens middelen beschikbaar gesteld aan de bevoegde overheden (ingeval van vangnetlocaties) voor onderzoek en aanpak van bodemverontreiniging met o.a. PFAS, diffuus lood, asbest en verontreiniging die veroorzaakt is door de lozing van aan drugsproductie te relateren stoffen. Dit kan ook vangnetlocaties betreffen waarbij er sprake is van aanpak onder de zorgplicht (zogenaamde nieuwe verontreinigingen, veroorzaakt na 1987). Het is de verwachting dat in de toekomst vaker dergelijke nieuwe gevallen voor rekening van de bevoegde overheden¹⁰ zullen worden gesaneerd. Aanbevolen wordt om voor de monitoringsronde van 2023 te verkennen of deze rapportage aangevuld kan worden met voortgangsinformatie over deze onderwerpen.

---

¹⁰ Na inwerkingtreding van de Omgevingswet kunnen nieuwe gevallen die na inwerkingtreding Ow zijn veroorzaakt als vangnetlocaties voor rekening van (kleinere) gemeenten komen die dan bevoegd gezag zijn. De verwachting is dat het om een beperkt aantal situaties zal gaan omdat meestal de veroorzaker aanspreekbaar is in dergelijke recent veroorzaakte gevallen.

2 Voortgang in 2022

2.1 Aanpak spoedlocaties

De voortgang aanpak van locaties die ernstig verontreinigd zijn en vanwege onaanvaardbare risico's met spoed moeten worden gesaneerd (hierna spoedlocaties) wordt gevolgd door van alle locaties die als zodanig zijn beschikt de fase van aanpak te registreren. Er is daarbij een onderscheid in locaties die nog niet in uitvoering zijn, locaties waarbij de sanering is gestart en locaties die zijn afgerond. De voortgang wordt gemeten in het aantal locaties dat in uitvoering is gebracht en het aantal locaties dat is afgerond.

In voorgaande jaren werd een onderscheid gemaakt in spoedlocaties die in 2015 beschikt waren en spoedlocaties die in de jaren daarna zijn beschikt. Dat onderscheid had te maken met het feit dat ten tijde van het sluiten van het Convenant Bodem en ondergrond logischerwijze nog geen zicht was op de later ontdekte en beschikte spoedlocaties.

In deze rapportage wordt dat onderscheid niet meer gemaakt en wordt de voortgang van de aanpak van spoedlocaties gebaseerd op het verschil tussen de opgave die door de overheden in 2022 en 2021 is gedaan. Voor zowel 2021 als 2022 wordt daarbij uitgegaan van de lijst met spoedlocaties die in 2015 bij aanvang van het Convenant Bodem en ondergrond bekend waren aangevuld met locaties die in de periode 2016-2022 zijn beschikt.

In de door de bevoegde overheden aangeleverde data uit 2021 zijn in totaal 1643 locaties opgenomen. In 2022 betreft dat 1674 spoedlocaties (31 aanvullende locaties beschikt in het tijdvak juli 2021 – oktober 2022, zijnde tijdvak tussen versturen verzoek tot aanlevering gegeven in 2021 en aanlevering gegevens in 2022).

De voortgang van deze locaties is weergegeven in tabel 2 en 3 en figuur 1. De gegevens moeten elk jaar aangeleverd worden op 1 oktober. De bevoegde overheden hanteren merendeels 1 juli als peildatum, enkelen gebruiken een peildatum dicht bij de uiterste aanleverdatum (1 oktober).

Tabel 1: Voortgang aanpak spoedlocaties periode 2015-2022, statisch deel (lijst 2015) en dynamisch deel (lijst 2015 inclusief na 2015 beschikt) van de lijst met bekende spoedlocaties¹¹.

Jaar	Sanering nog niet gestart		Sanering in uitvoering		Afgehandeld		Totaal	
	stat.	dyn.	stat.	dyn.	stat.	dyn.	stat.	dyn.
2015	591	591	792	792	0	0	1383	1383
2016	426	466	745	771	212	218	1383	1455
2017	310	412	676	712	397	412	1383	1536
2018	210	308	700	751	473	515	1383	1574
2019	172	239	671	742	540	612	1383	1593
2020	150	215	598	668	635	741	1383	1624
2021	131	183	557	639	695	821	1383	1643
2022	96	153	546	636	741	885	1383	1674

Voor de herleidbaarheid van de gegevens naar eerdere monitoringsrapporten¹² is tabel 1 opgenomen. De tabel geeft voor de periode 2015-2022 aan wat het verschil is in de fase van aanpak van locaties tussen de lijst van locaties die in 2015 bekend waren (statisch deel van 1383 locaties) en de lijst van locaties die in 2015 bekend waren tezamen met in latere jaargangen beschikte spoedlocaties (dynamische lijst).

Tabel 2: Voortgang aanpak spoedlocaties periode 2015-2022.

Jaar	Sanering nog niet gestart	Sanering in uitvoering	Afgehandeld	Totaal
2015	591	792	0	1383
2016	466	771	218	1455
2017	412	712	412	1536
2018	308	751	515	1574
2019	239	742	612	1593
2020	215	668	741	1624
2021	183	639	821	1643
2022	153	636	885	1674

Op grond van de tabel 2 kan het volgende worden opgemerkt over de voortgang van de aanpak van de spoedlocaties. In totaal is 53 % van de spoedlocaties (885 van de 1674) afgehandeld. Bij de overige locaties moet de sanering nog starten (153 locaties, 9 %) of is de sanering in uitvoering (636 locaties, 38%).

¹¹ Zie voor nadere duiding van wat wordt verstaan onder 'sanering nog niet gestart', 'sanering in uitvoering' en 'afgehandeld' de paragrafen 2.1.2 en 2.1.3

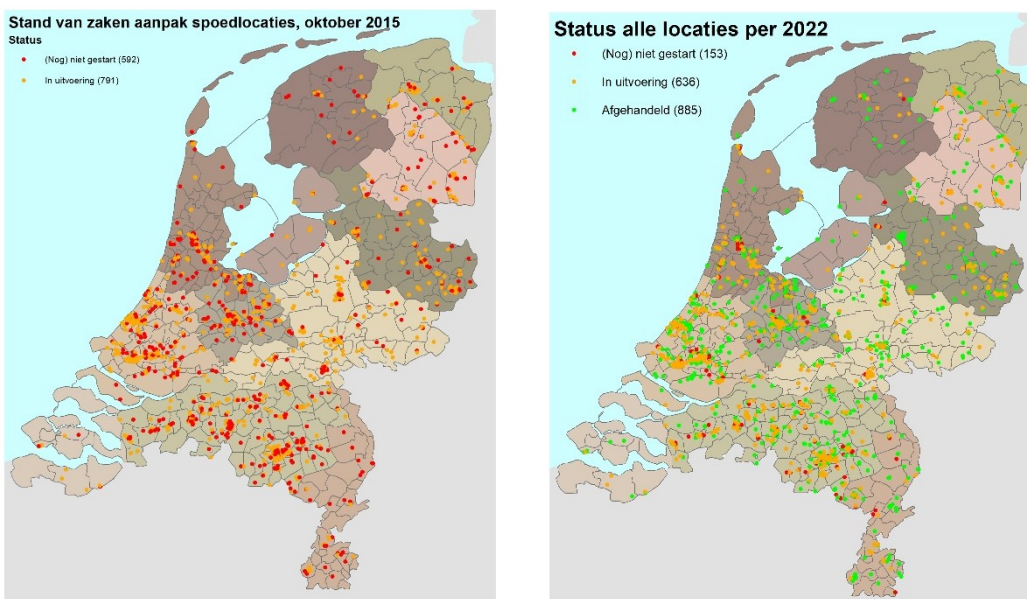
¹² Zie <https://www.bodemplus.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bodemconvenant/@154478/monitoring-bodemsanering-aanpak-spoedlocaties-2004/>

Tabel 3: Voortgang aanpak in periode verslagjaar 2022.

Jaar	Sanering nog niet gestart	Sanering in uitvoering	Afgehandeld	Totaal
2021	183	639	821	1643
2022-locaties reeds in 2021 bekend	133	626	884	1643
Voortgang	-50		+63	
Nieuw in 2022	20	10	1	31
Totaal	153	636	885	1674

Tabel 3 geeft aan dat in de periode tussen de uitvraag in 2021 en de uitvraag in 2022, de sanering op 50 locaties is aangevangen en dat op 63 locaties de sanering is afgehandeld. Van de nieuw opgevoerde locaties is aanvullend 1 locatie afgehandeld en op 10 locaties is de sanering aangevangen. Ter indicatie van de betekenis van die voortgang: bij een gelijkblijvend tempo van aanpak van locaties betekent een dergelijke voortgang dat over 3 jaar alle locaties die nu nog niet in uitvoering zijn, dan in uitvoering zijn gebracht en dat over 10 jaar alle locaties zijn afgehandeld. Dit laat onverlet dat er nog nieuwe locaties kunnen worden beschikt als spoedeisend tot aan de inwerkingtreding van de Ow. In werkelijkheid zal het tempo van de aanpak van jaar tot jaar en per locatie verschillen. Dat heeft onder andere te maken met de bereidheid van de saneringsplichtige om tot saneren over te gaan, proceduretijd (incl. afhandelingen bezwaar en beroep, medewerking van derden, de beschikbaarheid van middelen voor de sanering en de aard van de sanering (kortlopende sanering of een eeuwigdurende sanering). Tevens zijn zoals blijkt uit tabel 3 het afgelopen jaar 31 nieuwe locaties opgevoerd als spoedlocatie, waarvan er 10 in uitvoering zijn en 1 afgehandeld. Dit aantal nieuwe locaties is vergelijkbaar met eerdere jaren. In de navolgende paragrafen wordt nader ingezoomd op locaties die nog moeten starten en locaties in uitvoering.

Figuur 1: Voortgang aanpak spoedlocaties 2015-2022

2.1.1 *Spoedlocaties waar de sanering nog niet is gestart*

Op in totaal 153 locaties is de sanering nog niet gestart. Aan de bevoegde overheden is gevraagd om een planning aan te geven van de start van de sanering. Van de 153 locaties is voor 132 locaties aangegeven dat de start van de sanering uiterlijk in 2026 zal plaats vinden. Voor 16 locaties is een latere start voorzien en voor 5 locaties is geen sanering voorzien op basis van nader onderzoek. Na herbeschikking op spoed worden deze locaties als afgehandeld geregistreerd.

Nadere analyse van de 153 spoedlocaties waarbij de sanering nog niet is gestart laat zien dat bij elke locatie er specifieke omstandigheden zijn waarom er nog niet is gestart met de sanering. Soms is het een kwestie van tijd, maar het gaat ook om weerbarstige projecten die veel inspanning vragen om in uitvoering te krijgen. Zo staan 18 spoedlocaties op de nominatie om na bron- en pluimsanering door de eigenaar en afkoop van het beheer van de pluim van de verontreiniging te worden ondergebracht binnen het gebiedsgerichte grondwaterbeheer en is op een aantal locaties het moment van ontwikkeling op de locatie om diverse redenen uitgesteld. Voor dergelijke locaties is de saneringsaanpak helder en dit soort locaties komen 'vanzelf' in de categorie 'in uitvoering' en 'afgehandeld' terecht. Bij een aantal locaties is de beschikking op de locaties recent afgegeven, waardoor de eigenaar nog enige tijd heeft om de sanering aan te vangen (4 jaarstermijn). Voor een 12-tal spoedlocaties in 1 gemeente geldt dat er sprake is van ecologische risico's, waarbij saneren meer schade aanbrengt aan de ecologie (veengebied, verstoring biotoop) dan saneren zou opleveren. Voor die 12 spoedlocaties geldt dat 'saneren' plaats vindt door elders compenserende maatregelen te treffen. Naast voorgaande locaties waar de wijze van aanpak helder is en binnen afzienbare termijn de locatie in uitvoering kan worden gebracht zijn er ook weerbarstige situaties. Bij een deel van de nog niet gestarte spoedlocaties is aangegeven dat de bron- en pluimaanpak nog niet bekend is of dat er juist ook sprake is van een juridisch/technische complexe situatie die het aanspreken van de eigenaar ingewikkeld maakt. Bij meerdere locaties is ook sprake van meerdere eigenaren met verschillende belangen. Ook is bij een aantal van deze locaties de financiële draagkracht van de eigenaar vermoedelijk onvoldoende voor de uitvoering van de sanering, danwel er is sprake van principiële standpunten omdat de eigenaar geen veroorzaker is van de verontreiniging. Dat zijn locaties waar het in uitvoering krijgen een kwestie is van de lange adem en zorgvuldig doorlopen van de daarvoor voorziene juridische paden en waar mogelijk faciliteren van de betrokken eigenaren. Het algemene beeld is dat de betrokken overheden veel energie steken in deze locaties en dat op termijn en veelal met extra inzet van publieke middelen deze locaties daadwerkelijk in uitvoering zullen komen.

Voor de nog niet gestarte spoedlocaties is aan de bevoegde overheden naast de verwachting van de start van de sanering ook gevraagd naar de planning voor het afronden van de sanering. Deze planning daarvan is in tabel 4 weergegeven. Zoals aangegeven starten vrijwel alle saneringen op deze locaties uiterlijk in 2026. Voor ongeveer 50 spoedlocaties geldt dat deze volgens de opgegeven planning ook in een relatief kort tijdbestek worden gesaneerd (binnen nu en 5 jaar). Voor ca. 70 locaties geldt dat sanering langere tijd in beslag neemt (afronding in 2030 of later, danwel eeuwigdurende sanering).

Tabel 4: Planning einde sanering voor spoedlocaties die nog niet zijn gestart

Planning einde sanering	Aantal spoedlocaties
2022	5
2023	8
2024	6
2025	12
2026	18
2027	22
2028	8
2029	2
2030	27
Na 2030	28
Eeuwigdurend	15
N.V.T ¹⁸	2
Totaal	153

In tabel 5 is aangegeven hoeveel spoedlocaties nog niet zijn gestart per bevoegd gezag. Daaruit is af te leiden dat niet elke overheid een grote opgave heeft op dit punt. 12 overheden hebben geen locaties die nog niet zijn gestart¹³. 19 overheden hebben gezamenlijk 38 spoedlocaties die nog moeten worden gestart en dus per bevoegde overheid een beperkt aantal locaties (1-5). De bulk van de spoedlocaties die nog niet zijn gestart (115 locaties, zie rij 3 en 4 in tabel 5) valt onder de verantwoordelijkheid van 10 overheden. Aan de overheden met nog niet gestarte locaties in hun gebied wordt aanbevolen prioriteit te blijven geven aan het in uitvoering krijgen van de betreffende saneringen.

Tabel 5: Aantal spoedlocaties die nog niet zijn gestart per bevoegd gezag.

Aantal locaties	Aantal Gemeenten	Aantal Provincies	Totaal
0	10 (0 locaties)	2 (0 locaties)	12 (0 locaties)
1-5	13 (20 locaties)	6 (18 locaties)	19 (38 locaties)
6-10	4 (28 locaties)	3 (22 locaties)	7 (50 locaties)
>10	2 (27 locaties)	1 (38 locaties)	3 (65 locaties)
Totaal	29 (75 locaties)	12 (78 locaties)	41 (153 locaties)

2.1.2 Spoedlocaties waar de sanering in uitvoering is

Uit tabel 2 blijkt dat 636 locaties in uitvoering zijn. Voor het grootste deel (bij 568 van de 636 locaties is door de overheden verspreiding als reden voor spoedbeschikking opgenomen) zijn dit locaties die als spoedeisend zijn aangemerkt vanwege de verspreiding van verontreiniging naar het grondwater. Om een beter zicht te krijgen op de mate waarin de uitvoering van deze locaties is gevorderd is aan de bevoegde overheden gevraagd naar de bron aanpak van deze locaties. Dit is weergegeven in tabel 6.

¹³ Dit betreft een momentopname, als een aanvullende locatie wordt beschikt kan ook voor deze overheden op dit punt een opgave volgen.

Tabel 6: Bronaanpak locaties in uitvoering.

Status van bronaanpak	Aantal locaties
Bronaanpak is afgerond	278
Bronaanpak is in uitvoering	234
Bronaanpak is verwacht	17
Geen bronaanpak ¹⁴	107
Totaal	636

Uit tabel 6 blijkt dat voor vrijwel alle locaties waar de sanering in uitvoering is en een bronaanpak is voorzien, de bronaanpak al is afgerond of in uitvoering is. Voor een beperkt aantal van 17 locaties moet nog worden begonnen met de bronaanpak. Dit geeft aan dat bij vrijwel alle locaties de verdere verspreiding van de verontreiniging naar het grondwater is aangepakt (bron aanpak afgerond) of richting een beheerste situatie gaat (bronaanpak in uitvoering).

Aan de bevoegde overheden is ook gevraagd naar de aanpak ten aanzien van de verontreinigingen die al in het grondwater zijn verspreid, de zogenaamde pluimaanpak. De pluimaanpak bestaat in veel gevallen uit het vaststellen of er sprake is van een stabiele eindsituatie na de aanpak van de bron. Feitelijk wordt via monitoring van de grondwaterkwaliteit dan vastgesteld of de beoogde stopzetting van de verdere verspreiding van de verontreinigingen via de bronaanpak succesvol is en het volume aan verontreinigd grondwater niet verder toeneemt. In een aantal gevallen bestaat de pluimaanpak uit verdergaande actieve maatregelen om de verontreiniging van de pluim te verminderen (in-situ afbraak of 'pump and treat') of binnen een afgebakend gebied te houden (gebiedsgerichte aanpak of gerichte onttrekking). Die status van de pluimaanpak is weergegeven in tabel 7.

¹⁴ In een aantal gevallen is een bronaanpak niet mogelijk omdat deze bijvoorbeeld onder historische bebouwing is gesitueerd, de bron niet meer naleverd of niet kan worden gelokaliseerd.

Tabel 7: Pluimaanpak locaties in uitvoering.

Status van pluimaanpak	Aantal locaties
Pluimaanpak is afgerond ¹⁵	14
Pluimaanpak door monitoring	395
Pluimaanpak actief	102
Pluimaanpak via GGB	20
Pluimaanpak verwacht	28
Geen pluimaanpak ¹⁶	77
Totaal	636

Uit tabel 7 is op te maken dat voor vrijwel alle locaties die in uitvoering zijn ook de pluimaanpak in uitvoering is. Voor het grootste deel bestaat dat uit monitoring van de ontwikkeling van de grondwaterkwaliteit. Slechts bij een beperkt aantal van 28 locaties moet nog met de pluimaanpak worden begonnen.

De bevoegde overheden hebben voor de locaties waarbij de sanering in uitvoering is, opgegeven wat de planning is voor afronding van de sanering. In tabel 8 is die planning opgenomen.

Tabel 8: Planning einde sanering voor spoedlocaties in uitvoering

Planning einde sanering	Aantal spoedlocaties
2022	60
2023	98
2024	54
2025	85
2026	40
2027	31
2028	14
2029	7
2030	59
Na 2030	124
Eeuwigdurend	45
N.V.T ¹⁸	10
Totaal	636

Op basis van de opgegeven planning voor de start en afronding van de saneringen kan een prognose worden gemaakt van de voortgang over de komende jaren. Dat is gedaan in tabel 9. In tabel 9 is voor de start van de locaties die nog niet in uitvoering zijn een aanname gedaan. Voor locaties die nog niet zijn gestart is door

¹⁵ Deze locaties moeten veelal alleen nog administratief worden afgerond om ze van 'sanering in uitvoering' naar 'afgerond' te brengen.

¹⁶ Dit betreft voor het grootste deel locaties waarbij geen sprake is van onaanvaardbare risico's vanwege de verspreiding van de verontreiniging, maar vanwege humane of ecologische risico's. Voor dergelijke locaties is aanpak van het grondwater niet aan de orde.

de overheden als startdatum voor 132 locaties aangegeven dat dit uiterlijk in 2026 is, voor 5 locaties dat sanering niet noodzakelijk is en voor de overige is een startdatum na 2026 aangegeven. In de prognose is ervan uitgegaan dat elk jaar bij evenveel locaties de sanering zal starten (132 locaties = 33 per jaar over 4 jaar gerekend) en dat er geen nieuwe locaties worden toegevoegd¹⁷. Voor de afronding van de sanering is in de prognose uitgegaan van de gegevens¹⁸ uit tabel 4 en 8.

Tabel 9: Prognose voortgang aanpak spoedlocaties 2023-2030

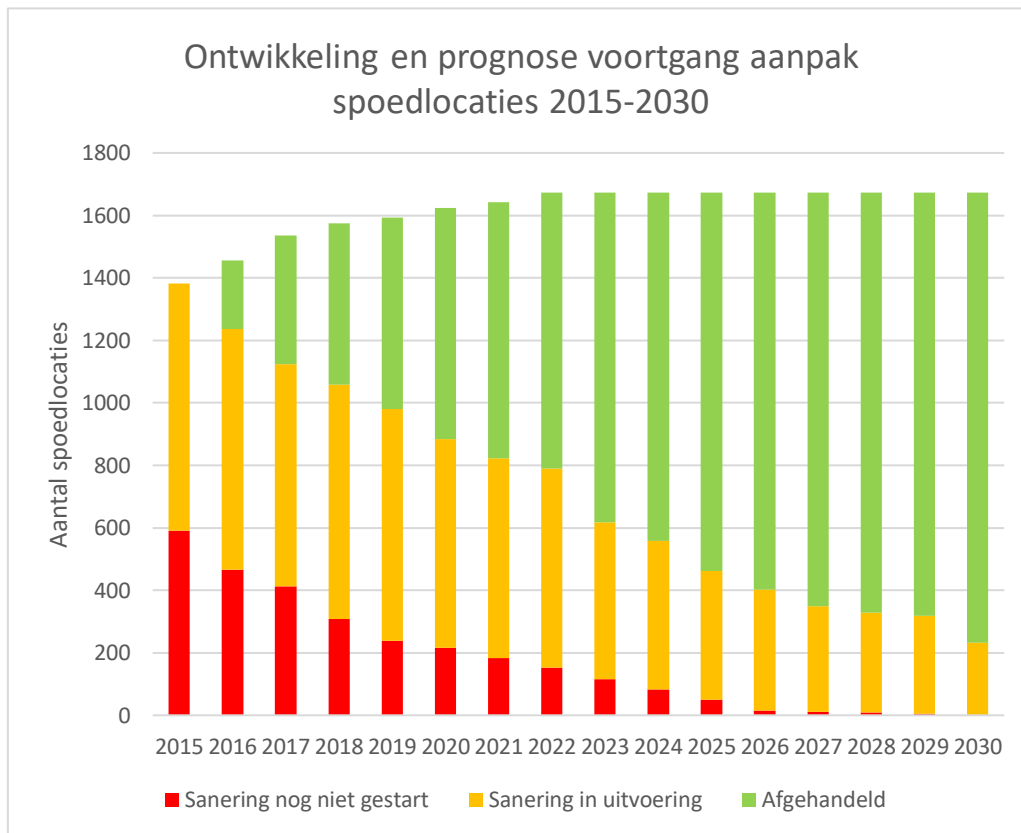
Jaar	Sanering nog niet gestart	Sanering in uitvoering	Afgehandeld	Totaal
2022	153	636	885	1674
2023	115	503	1056	1674
2024	82	476	1116	1674
2025	49	412	1213	1674
2026	16	387	1271	1674
2027	12	338	1324	1674
2028	8	320	1346	1674
2029	4	315	1355	1674
2030	0	233	1441	1674

Door tabel 2 (werkelijk verloop voortgang) en tabel 9 (prognose voortgang) te combineren is figuur 2 samengesteld die inzicht geeft in de voorspelling van het verdere verloop van de aanpak van spoedlocaties. Daaruit blijkt dat de huidige prognose is dat in 2027 79% van de locaties is afgehandeld, hetgeen goed overeenkomt met het streefdoel van 80% dat in de bestuurlijke afspraken is opgenomen.

¹⁷ In werkelijkheid is de afgelopen jaren gebleken dat jaarlijks een beperkt aantal spoedlocaties worden ontdekt. Tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet kunnen nog locaties worden beschikt als ernstig en spoedeisend vanwege onaanvaardbare risico's.

¹⁸ Voor de locaties die in tabel 4 en 8 als einddatum sanering "n.v.t." hebben ingevuld, is uitgegaan van afronding in 2022

Figuur 2: Ontwikkeling en prognose voortgang aanpak spoedlocaties 2015-2030

2.1.3 Spoedlocaties die zijn afgehandeld

Spoedlocaties worden als afgehandeld geregistreerd als de beschikking op het evaluatieverslag van de sanering is genomen en de locatie administratief is afgehandeld. Nazorg op dergelijke locaties (zie paragraaf 2.2) is nog wel mogelijk. Ook kan de spoedlocatie zijn ondergebracht in de aanpak van gebiedsgericht grondwaterbeheer. In een aantal gevallen heeft geen sanering plaats gevonden en is de locatie afgehandeld na herbeschikking van de spoedeisendheid.

In het afgelopen jaar zijn van de 1674 locaties 64 locaties afgehandeld. Daarvan zijn 50 locaties afgehandeld na een daadwerkelijke sanering. 14 locaties zijn afgehandeld omdat uit nader onderzoek is gebleken dat er geen sprake was van onaanvaardbare risico's. Hier zitten locaties bij waarbij in stap 3 van de risicobeoordeling is vastgesteld dat er geen onaanvaardbare ecologische risico's zijn en locaties waarbij op basis van verder onderzoek is vastgesteld dat er geen onaanvaardbare risico's voor verspreiding zijn.

2.2 Nazorg/IBC

Nazorg zijn inspanningen die blijvend verricht moeten worden om het resultaat van een sanering in stand te houden. Het gaat dus om inspanningen ná het bereiken van de saneringsdoelstelling. Hieronder wordt in dit verband ook begrepen de locaties die zijn aangepakt via een IBC-variant, waarbij de verontreinigingen niet zijn gesaneerd, maar zijn geïsoleerd van de omgeving en (eeuwigdurende) inspanningen nodig zijn om de isolatie van de verontreinigingen te beheren of voorzieningen periodiek te vervangen.

Bij de monitoring is aan de bevoegde overheden gevraagd om het aantal locaties aan te geven waar sprake is van actieve nazorg/IBC (monitoring of maatregelen) en welke kosten daarmee zijn gemoeid. Voor de inventarisatie van de kosten die de overheden moeten maken voor de nazorg van locaties wordt verwezen naar paragraaf 2.5.

Uit de monitoring blijkt dat de gezamenlijke overheden 361 locaties (betreft zowel spoedlocaties als andere gesaneerde locaties) in beheer hebben waarbij sprake is van actieve nazorg/IBC. De overheden hebben de laatste jaren inspanningen geleverd om de nazorg daar waar mogelijk te reduceren. Daarbij is ook gebruik gemaakt van beschikbare expertise die in het kader van het Convenant Bodem en ondergrond is gebundeld en beschikbaar is gesteld. Voor een aantal overheden zijn er beperkte mogelijkheden om de nazorg verder te versoberen, andere overheden zien daartoe wel mogelijkheden. Hiervoor is soms eerst een extra investering nodig in de locatie middels een aanvullende sanering of moet er een nieuwe saneringsdoelstelling voor de locatie worden geformuleerd zodat het saneringsdoel niet meer de IBC-variant betreft maar een sanering met een stabiele eindsituatie.

In het kader van de afbouw van nazorg en opwaardering van locaties is een consortium van Bodembeheer Nederland, Rijkswaterstaat Bodem+, Saxion Hogeschool, Peter Rood, AT Osborne en Deltares actief om bevoegde overheden en eigenaren van nazorglocaties middels een programma te ondersteunen om te komen tot daadwerkelijke afbouw van nazorg en opwaardering van locaties.

Aanbevolen wordt om de kosten die de bevoegde overheden maken voor nazorg en de mogelijkheden voor afbouw en opwaardering van locaties te betrekken bij de afspraken die het ministerie van I&W uiterlijk 1 januari 2024 wil maken met elke bevoegde overheid voor de aanpak en financiering van de bekende resterende opgave in de periode tot en met 2030 en daarbij ook een doorkijk te geven naar de periode na 2030.

2.3 Gebiedsgericht grondwaterbeheer

Bij de gebiedsgerichte aanpak van verontreinigingen in het diepere grondwater zijn de individuele gevallen van verontreiniging niet langer het vertrekpunt. Vertrekpunt is het grondwater in het betreffende gebied. De gebiedsgerichte aanpak richt zich op het beheer van het gehele grondwatersysteem binnen het gebied, met alle bekende en (nog) onbekende verontreinigingen.

Dat speelt met name als er sprake is van grootschalige, vermengde en complexe grondwaterverontreiniging. Vaak betreft dit oudere binnensteden en industriegebieden. Het kan daarbij om een zeer groot volume grondwater gaan. De verontreiniging heeft zich vaak over een aanzienlijk gebied verspreid, en is veelal veroorzaakt door een groot aantal bronnen. In dergelijke grootschalige en complexe situaties is saneren per individueel geval door diverse oorzaken juridisch, technisch en/of financieel niet haalbaar, en vaak milieuhygiënisch niet doelmatig. In dergelijke gevallen kan gebiedsgericht grondwaterbeheer de sleutel zijn om de sanering van bronlocaties aan te pakken en de grondwaterverontreiniging middels een gezamenlijke aanpak te beheersen.

Uit de monitoring blijkt dat er in totaal 24 gebieden in Nederland zijn waar sprake is van een gebiedsgericht grondwaterbeheer. In deze 24 gebieden wordt de grondwaterverontreiniging veroorzaakt door in totaal 196 spoedlocaties en 186 niet-spoedlocaties beheerd. Voor de inventarisatie van de kosten die de overheden

moeten maken voor gebiedsgericht grondwaterbeheer wordt verwezen naar paragraaf 2.5.

Aanbevolen wordt om de kosten die de bevoegde overheden maken voor gebiedsgericht grondwaterbeheer te betrekken bij de afspraken die het ministerie van I&W uiterlijk 1 januari 2024 wil maken met elke bevoegde overheid voor de aanpak en financiering van de bekende resterende opgave in de periode tot en met 2030 en daarbij ook een doorkijk te geven naar de periode na 2030.

2.4 C-lijst waterbodems

De C-lijst waterbodems is een specifieke categorie waterbodemplacaties die op grond van overgangsrechtelijke bepalingen uit de Wbb nog ingevolge de Waterwet worden aangepakt. In 2015 resteerde nog 26 locaties waarvan onderzocht moest worden of deze aangepakt moesten worden in verband met de impact op de waterkwaliteit. Het onderzoek naar die locaties is in 2017 opgeleverd. Uit dit onderzoek blijkt dat er 11 locaties definitief moeten worden aangepakt.

Inmiddels is de uitvoering van 3 locaties gestart en zijn de saneringen daarvan afgerond¹⁹. Er resteren nog 8 locaties bij 1 bevoegde overheid. De uitvoering van een cluster van 4 locaties is in volle voorbereiding en naar verwachting start de eerste deelsanering in 2024. Voor de inventarisatie van de kosten die de overheden moeten maken voor deze locaties wordt verwezen naar paragraaf 2.5.

Aanbevolen wordt om de kosten die de betreffende bevoegde overheid maakt voor locaties van de c-lijst waterbodems, te betrekken bij de afspraken die het ministerie van I&W uiterlijk 1 januari 2024 wil maken met de betreffende bevoegde overheid voor de aanpak en financiering van de bekende resterende opgave in de periode tot en met 2030. Op aanvraag van de betreffende bevoegde overheid is in 2022 reeds een aanvullend bedrag toegekend bovenop het bedrag dat beschikbaar was gesteld via de SPUK-regeling voor spoedlocaties.

2.5 Inventarisatie van kosten voor de periode 2023-2030

Bij de uitvraag van 2021 is aan de 41 bevoegde overheden Wbb gevraagd om de kosten voor de aanpak van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems nader in beeld te brengen. Die nadere inventarisatie is in 2021 uitgevoerd om de kosten beter vergelijkbaar te maken tussen de verschillende overheden en te kunnen gebruiken in het kader van de bestuurlijke afspraken voor de periode 2022-2030. De gegevens uit deze kosten uitvraag 2021 zijn gebruikt ten behoeve van de Tijdelijke regeling SPUK bodem 2022 (SPUK-2022) en voor de bestuurlijke afspraken Bodem en ondergrond 2023-2030.

Met de SPUK-2022 is een ander financieringsinstrument ingezet voor de financiering van de overheidsaanpak van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems dan voorheen. Gedurende de periode 2009-2021 is via de convenanten en een tussenjaar gebruik gemaakt van het instrument Decentralisatie Uitkering (DU). De besteding van middelen die zijn verstrekt via de DU wordt door de bevoegde overheden in eigen huis verantwoord. De verantwoording van de besteding van de middelen die zijn verstrekt via de SPUK 2022 vindt plaats aan het ministerie van I&W.

Aan de overheden is in 2022 gevraagd om de beschikbare gegevens op het gebied van kosten voor de periode 2022-2030 te actualiseren. De uitvraag is gericht op de

---

¹⁹ De waterschappen monitoren separaat van dit monitoringsverslag het volume aan baggerwerk dat zij gezamenlijk uitvoeren via de Waterspiegel. De saneringen die onder de c-lijst waterbodems vallen zijn niet in de waterspiegel opgenomen. Informatie uit de waterspiegel is niet in dit rapport opgenomen

kosten²⁰ die de bevoegde overheden nog moeten maken, niet de reeds gemaakte kosten door de overheden of de kosten van derden. Voor de goede orde wordt vermeld dat de kosten voor saneren primair een zaak van de veroorzaker en eigenaar van de locatie zijn. Indien de eigenaar of de veroorzaker niet kan worden aangesproken of onvoldoende financiële draagkracht heeft en er een algemeen belang is voor het beschermen van de mens of het milieu, is het gerechtvaardigd om overheidsmiddelen in te zetten om de verontreiniging aan te pakken.

De inventarisatie van de kosten voor overheden die nog moeten worden gemaakt tot en met 2030, kan in het kader van de monitoring worden afgezet tegen de budgetten die daarvoor tot en met 2030 in het kader van de bestuurlijke afspraken bodem zijn gereserveerd. Dat geeft een goede indruk van de financiële haalbaarheid van de opgave. In het kader van de bestuurlijke afspraken is in beginsel elk jaar 17,5 miljoen euro gereserveerd voor de aanpak van spoedlocaties, GGB, nazorg en waterbodems (over een periode 8 jaar tot en met 2030 dus 140 miljoen euro)²¹.

In tabel 10 zijn de resultaten van de kosteninventarisatie 2022 weergegeven²².

Tabel 10: Kosten voor de overheid in de periode 2022-2030

Onderwerp	Kosten 2021 in miljoenen Euro ²³	Kosten 2022 in miljoenen Euro ²⁴
Spoedlocaties 2021	136.7	128.2
Nieuwe spoedlocaties 2022		14.4
Totaal spoedlocaties		142.6
Nazorg ²⁵	30.8	31.4
GGB	16.4	15.8
Waterbodems ²⁶	28.6	14.5
Totaal	212.5	204.4

²⁰ Het gaat om kosten voor bodemonderzoek en monitoring, tijdelijke beveiligingsmaatregelen, saneringswerkzaamheden (inclusief reinigings- stortkosten voor af te voeren grond, damwanden etc.), herinrichting ten behoeve van maatschappelijk draagvlak saneringen (bijvoorbeeld herstellen voor-/ achtertuinen, parken, infrastructuur etc.), IBC-maatregelen wanneer deze onder de saneringsfase vallen, ambtelijke kosten als communicatie (richting belanghebbenden bijvoorbeeld eigenaren, bewoners etc.), projectleiding, aanbesteding (maar exclusief bevoegd gezag taken)

²¹ Daarnaast zijn in het kader van de bestuurlijke afspraken middelen gereserveerd ter grootte van 33 miljoen/jaar voor buitenproportionele opgaven (o.a. lood, PFAS, opkomende stoffen) en zijn op de rijksbegroting middelen beschikbaar voor oude afspraken ter grootte van gemiddeld 21 miljoen euro/jaar). Enkele spoedlocaties met grote omvang worden uit deze andere middelen gefinancierd.

²² Bij de kosteninventarisatie is ook gevraagd naar de jaarlijks terugkerende kosten na 2030. Niet alle overheden hebben daar informatie over aangeleverd en onduidelijk is of door overheden jaarlijkse of totale kosten zijn aangegeven. De kosten na 2030 zijn daarom nog niet betrouwbaar inzichtelijk..

²³ Bij de opgegeven kosten zaten ook opgaven die buiten de scope van de in tabel 10 genoemde onderwerpen vallen omdat de kosten op een andere wijze worden gefinancierd (SPUK Bodem 2021 onderdeel buitenproportioneel, oude afspraken, incidentele SPUK of andere overheidsfinanciering). Deze kosten zijn in dit overzicht niet opgenomen, het betreft in totaal 67,6 miljoen euro

²⁴ Bij de opgegeven kosten zaten ook opgaven die buiten de scope van de in tabel 10 genoemde onderwerpen vallen omdat de kosten op een andere wijze worden gefinancierd (SPUK Bodem 2022 onderdeel buitenproportioneel, oude afspraken, incidentele SPUK of andere overheidsfinanciering). Deze kosten zijn in dit overzicht niet opgenomen, het betreft in totaal 50.9 miljoen euro

²⁵ Bij het schrijven van de rapportage 2022 is ontdekt dat de bedragen voor nazorg en GGB in de rapportage 2021 per abuis zijn omgewisseld. In deze rapportage zijn die bedragen uiteraard in de juiste rij genoteerd.

²⁶ Voor de waterbodems is een inventarisatie naar de benodigde Rijksbijdrage in de kosten in 2017 gedaan ter grootte van 34 miljoen euro. Het bedrag van nog te maken kosten is op die raming gebaseerd, verminderd met reeds toegekende Rijksbijdragen. Aangekondigd is dat de raming op basis van actuele gegevens in 2023 wordt geactualiseerd.

Bij de kosteninventarisatie is ook gevraagd aan de bevoegde overheden welk budget nog beschikbaar is van eerder toegekend budget voor de aanpak van de in tabel 10 genoemde onderwerpen. Niet alle overheden hebben die informatie aangeleverd. De overheden die dat wel hebben aangeleverd hebben in totaal aangegeven dat nog 117,2 miljoen euro resteert (in 2021 was dat 81,4 miljoen euro).

Uit de kosteninventarisatie kan worden afgeleid dat het totale beschikbare budget (140 miljoen via bestuurlijke afspraken en 117,2 miljoen resterend bij overheden, samen 257,2 miljoen) groter is dan de op dit moment voorziene kosten voor de aanpak van de spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems tot en met 2030. Daarmee lijkt de opgave ook in financiële zin goed haalbaar. Kanttekeningen is hierbij dat er hogere kosten kunnen zijn als gevolg van prijsstijgingen van energie, arbeid en materialen. Daarnaast kan het in sommige gevallen noodzakelijk zijn om onvoorziene aanvullende saneringsmaatregelen te nemen om de verspreiding van verontreiniging te stoppen en tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet kunnen aanvullende locaties worden beschikt als ernstig en spoedeisend vanwege onaanvaardbare risico's (spoedlocaties). Dit kan een groter financieel beslag tot gevolg hebben. Daar is in deze vergelijking geen rekening mee gehouden. Tevens is in veel gevallen nog sprake van een restverontreiniging op gesaneerde locaties (functioneel saneren) waardoor in de toekomst beheer daarvan (bijvoorbeeld in stand houden leeflaag) noodzakelijk zal blijven.

Uit de kosteninventarisatie blijkt dat de resterende opgave op het gebied van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems niet gelijk is verdeeld over de verschillende bevoegde gezagen. Zo zijn er bevoegde overheden die in financiële zin klaar zijn met hun aanpak, maar ook overheden die nog een aanzienlijke opgave in financiële zin hebben. Dat volgt uit tabel 11 waarin de opgegeven overheidskosten voor de aanpak van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems in klassen is onderverdeeld en is aangegeven hoeveel overheden in welke kostenklasse zitten.

Tabel 11: Kostenklassen en aantal overheden

Kostenklasse in miljoenen euro	Aantal bevoegde overheden
0	2
tot 1	12
1 tot 2	4
2 tot 5	8
5 tot 10	9
10 en meer	6

Hoewel de cijfers in tabel 10 een beperkt verschil tussen 2022 en 2021 in te maken kosten voor de bevoegde overheden laten zien, zijn er flinke verschillen tussen de opgaven van individuele overheden in 2021 en 2022. Dat heeft in een aantal gevallen te maken met een aanvullende spoedlocatie waarvoor hoge kosten zijn begroot, maar ook met tegenvallers waardoor de saneringskosten hoger zijn dan eerder begroot. Uiteraard is er natuurlijk ook voortgang van de aanpak waardoor de nog te maken kosten in de toekomst zijn afgenomen.

Uit de cijfers blijkt voorts dat de omvang van de totale saneringskosten voor de overheden in hoge mate bepaald wordt door een beperkt aantal locaties waarvan de nog te maken overheidskosten zijn begroot op meer dan 1 miljoen euro. In tabel 12 is nader inzicht gegeven in de kosten voor de bevoegde overheden die nog moeten worden gemaakt met een specificering naar de voortgang van de aanpak van de

locatie en een uitsplitsing naar locaties met kosten van meer en minder dan 1 miljoen euro.

Uit tabel 12 blijkt dat 2/3^e (96,3 Miljoen euro) van de nog te maken overheidskosten tot en met 2030 voor individuele spoedlocaties betrekking heeft op de kosten voor slechts 34 locaties (12 nog niet gestart, 20 in uitvoering en 2 afgerond). De planning van de aanpak van deze locaties en de mogelijkheden om daarvoor nog bij de betreffende overheid beschikbaar budget in te zetten zijn erg bepalend voor het budget dat in een bepaald jaar nodig is. Datzelfde geldt voor de waterbodems. Betreffende kosten zijn over slechts 8 waterbodemplocaties verdeeld, waardoor de behoefte aan middelen ook daar sterk afhankelijk is van de planning van de uitvoering.

Tabel 12: Overheidskosten spoedlocaties in de periode 2023-2030²⁷

Onderwerp	Totale kosten Locaties met kosten < 1 M euro [in miljoenen euro]	Totale kosten Locaties met kosten > 1 M euro [in miljoenen euro]	Totaal [in miljoenen Euro]
Niet gestart	14.5 (136 locaties)	25.1 (12 locaties)	39.6 (148 locaties ²⁸)
In uitvoering: bron aanpak afgerond of geen bronaanpak	15.0 (375 locaties)	28.1 (10 locaties)	43.1 (385 locaties)
In uitvoering: bron aanpak in uitvoering of verwacht	14.8 (240 locaties)	39.0 (10 locaties)	53.8 (250 locaties ²⁹)
Afgerond	2.1 (883 locaties) ³⁰	4.1 (2 locaties) ³¹	6.2 (885 locaties)
Totaal	46.4 (1634 locaties)	96.3 (34 locaties)	142.6 (1668 locaties³²)

Dat de verdeling van de beschikbare middelen over de verschillende bevoegde gezagen lastig is te matchen met de benodigde middelen bij de bevoegde overheden in een bepaald jaar, is dit jaar ook gebleken bij de inschrijving voor SPUK-middelen voor de aanpak van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems in 2022. De 41 overheden konden daarvoor een aanvraag indienen die was gemaximeerd op een bedrag dat was afgeleid van de kostenopgave 2021. De basis voor dat

²⁷ Bij de opgegeven kosten zaten ook opgaven die buiten de scope van de in tabel 10 genoemde onderwerpen vallen omdat de kosten op een andere wijze worden gefinancierd (SPUK Bodem 2022 onderdeel buitenproportioneel, oude afspraken, incidentele SPUK of andere overheidsfinanciering). Deze kosten zijn in dit overzicht niet opgenomen, het betreft in totaal 50.9 miljoen euro (6 locaties).

²⁸ Hier ontbreken 5 locaties die via SPUK onderdeel buitenproportioneel, oude afspraken, een incidentele SPUK of andere overheidsfinanciering worden gefinancierd.

²⁹ Hier ontbreekt 1 locaties die via SPUK oude afspraken wordt gefinancierd

³⁰ Voor enkele locaties zijn kosten voor monitoring opgenomen die in het kader van nazorg aan de orde zijn of kosten voor opname in GGB. Voor deze locaties is mogelijk sprake van dubbeling met kosten voor nazorg en/of GGB.

³¹ Dit betreft locaties waar de sanering is afgerond. Bij 1 locatie moet nog definitieve verwerking van de vrijgekomen grond worden gefinancierd en bij 1 locatie moet de natuurcompensatie nog plaatsvinden.

³² Hier ontbreken 6 locaties die via SPUK onderdeel buitenproportioneel, oude afspraken, een incidentele SPUK of andere overheidsfinanciering worden gefinancierd.

gemaximeerde bedrag was het totaal beschikbare bedrag van 17,5 miljoen euro en het aandeel dat de betreffende overheid had begroot van de totale kosten voor de overheid tot 2030³³. Een overheid met een 10% van de totale opgave kon maximaal 10% van het beschikbare bedrag van 17,5 miljoen euro aanvragen.

Bij de inschrijving voor de SPUK-middelen bleek dat een aantal overheden geen gebruik maakte van de mogelijkheid om middelen aan te vragen en dat enkele overheden meer hebben aangevraagd dan het gemaximeerde bedrag. In totaal is aan 25 van de 41 overheden voor in totaal 12 miljoen euro middelen voor de aanpak van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems in 2022³⁴ toegekend in de eerste ronde. In een tweede aanvraagronde in 2022 is aan 23 van de 41 overheden aanvullend 19 miljoen euro aan middelen voor de aanpak van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems toegekend. Daarnaast zijn ook nog SPUK-middelen aan spoedlocaties toegekend via de toekenning van middelen die beschikbaar waren voor de opgave buitenproportioneel en incidentele toekenningen en zijn SPUK-middelen in het kader van oude afspraken toegekend. In tabel 13 is een overzicht van de toegekende middelen aan bevoegde overheden voor 2021 en 2022 opgenomen. Door meer middelen toe te kennen dan het bedrag van 17,5 miljoen euro dat jaarlijks beschikbaar is voor de aanpak van de spoedopgave, worden de bevoegde gezagen in staat gesteld de spoedopgave versneld aan te pakken.

Tabel 13: Toegekende middelen aan bevoegde overheden in miljoenen euro in 2021 en 2022

Onderwerp	2021	2022	Toelichting
DUB-spoed ³⁵	17,5	-	-
SPUK-spoed ronde 1	-	12,0	-
SPUK-spoed ronde 2	-	19,0	-
SPUK-spoed incidenteel	8.9	8.5	Betreft spoedlocaties
SPUK-oude afspraak	3.4	7.2	Betreft spoed/nazorglocaties
SPUK- buitenproportioneel	40,0	22.2	Betreft aanpak van o.a. lood en PFAS, hierbij zitten ook enkele spoedlocaties
SPUK-anders	-	18.3	Betreft herstel schade als gevolg van dumping drugsafval en programmatische aanpak asbest
Totaal	69.8	87.3	

In de bestuurlijke afspraken is bij de opgave voor spoedlocaties, GGB, nazorg en waterbodems (geformuleerd als de resterende bekende opgave) de volgende afspraak opgenomen, zie tekstkader.

³³ De bedragen per bevoegd gezag daarvoor zijn opgenomen als bijlage 1 bij de Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022.

³⁴ De middelen kunnen over een periode van 3 jaar worden besteed aan de betreffende opgaven.

³⁵ Spoed staat hier voor spoedlocaties, GGB, nazorg en waterbodems

6. IenW is voornemens om zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk voor 1 januari 2024, met elk (Wet bodembescherming) bevoegd gezag afspraken te maken over de aanpak van de resterende bekende opgave, de prioritering en planning voor afronding ervan, de kosten en de benodigde financiering¹. Hierbij gelden als richtinggevende principes:
  - a. Voor saneringen met beperkte onzekerheden en financiële risico's wordt een vast totaal budget per bevoegd gezag beschikbaar gesteld.
  - b. Voor de saneringen met grote onzekerheden en risico's (gaat soms gepaard met grote omvang) worden vanuit het oogpunt van beheersbaarheid met het verantwoordelijke bevoegd gezag afspraken gemaakt. Deze afspraken gaan over het beschikbare budget, doelmatige inzet daarvan, het kasritme en de omgang met financiële risico's.
  - c. Risico's en onvoorzien worden zo beperkt mogelijk op voorhand gefinancierd.

¹ Bij het maken van afspraken over de resterende opgave wordt rekening gehouden met ontvangen middelen, bijvoorbeeld uit de SPUK in 2022

De inventarisatie van de kosten voor de periode 2023-2030 bevestigt de urgentie van deze afspraak. Het is zonder de bedoelde afspraken met elk individueel bevoegd gezag niet mogelijk om het beschikbare budget zodanig te verdelen dat de beschikbare middelen bij elke overheid de uitgaven in de tijd matchen. Aanbevolen wordt daarom om in het eerste half jaar van 2023 verdiepende gesprekken te voeren met alle overheden om scherper te krijgen welke locaties wanneer naar verwachting in uitvoering gaan, welk budget daarvoor nog beschikbaar is en nog nodig is. Nadrukkelijke aandacht moet daarbij uitgaan naar de projecten met meer dan een miljoen euro aan overheidskosten. Het betreft een overzienbare hoeveelheid projecten die tezamen een groot deel van de nog te maken overheidskosten representeren.

Bij het maken van de afspraken met de bevoegde overheden over de aanpak en financiering van de bekende resterende opgave wordt aanbevolen rekening te houden met gewijzigde omstandigheden en dus enige flexibiliteit in te bouwen. De kosten die de bevoegde overheden in het kader van de spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems in de periode 2023-2030 moeten maken zijn namelijk moeilijk met grote zekerheid te voorspellen. Zo zijn er bij een bodemsanering vaak tijdens de uitvoering onvoorziene omstandigheden die leiden tot kostenoverschrijding of zijn er onverwachte mee- of tegenvallers door de opbrengst van een gesaneerd terrein in een sterk veranderende vastgoedmarkt. Ook zijn met name het afgelopen jaar de kosten van energie, arbeid en materialen toegenomen. De kosten voor een sanering zijn ook niet gelijk over de uitvoeringsduur van een sanering verdeeld. Veelal zijn in de beginfase van een sanering de kosten hoog (bronaanpak) en zijn de kosten in een latere fase minder hoog (pluimaanpak). Bij een langdurige pluimaanpak kunnen de opgetelde jaarlijkse kosten echter ook fors zijn. Door bestemmingswijzigingen naar een gevoeligere bestemming (bijvoorbeeld de transitie van bedrijventerreinen naar woningbouw) kunnen locaties die nu niet als zodanig zijn beschikt als spoedlocatie worden aangemerkt. Zolang de Omgevingswet nog niet in werking treedt kunnen er aanvullende locaties worden beschikt als spoedlocatie. De afgelopen jaren worden ca. 25 locaties per jaar aanvullend beschikt als spoedlocatie.

Aanbevolen wordt om de afspraken tussen het ministerie van I&W en de bevoegde overheden te verwerken in een meerjarige SPUK-regeling voor de financiering van de opgave op het gebied van spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems. Een meerjarige regeling geeft de bevoegde overheden voldoende houvast om

verplichtingen aan te gaan voor de aanpak van saneringslocaties, nazorg, GGB en waterbodems. Flexibiliteit kan daarbij worden verkregen door de voortgang van de aanpak en financiering te blijven volgen en na een periode van 3 jaar waar nodig de afspraken bij te stellen op basis van een nadere inventarisatie van nog benodigde financiering voor de opgave tot 2030. Voorwaarde voor een meerjarige SPUK-regeling is dat eerst de afspraken tussen het ministerie van I&W en de bevoegde overheden over de aanpak en financiering van de bekende resterende opgave worden uitgewerkt. Daarvoor is tijd nodig om de gesprekken met de 41 overheden te voeren en de uitkomsten daarvan in een meerjarige regeling te vervatten. Gestreefd kan worden naar een meerjarige SPUK-regeling per 2024.

Voor de financiering van de opgave voor spoedlocaties, nazorg, GGB en waterbodems zal in 2023 nog geen meerjarige SPUK-regeling beschikbaar zijn. Aanbevolen wordt om de energie te steken in de ontwikkeling van een meerjarige SPUK-regeling vanaf 2024 en voor het jaar 2023 uit te gaan van de SPUK-regeling zoals die in 2022 is gehanteerd.